

1402

БАЙРАМ
САЛИМОВ

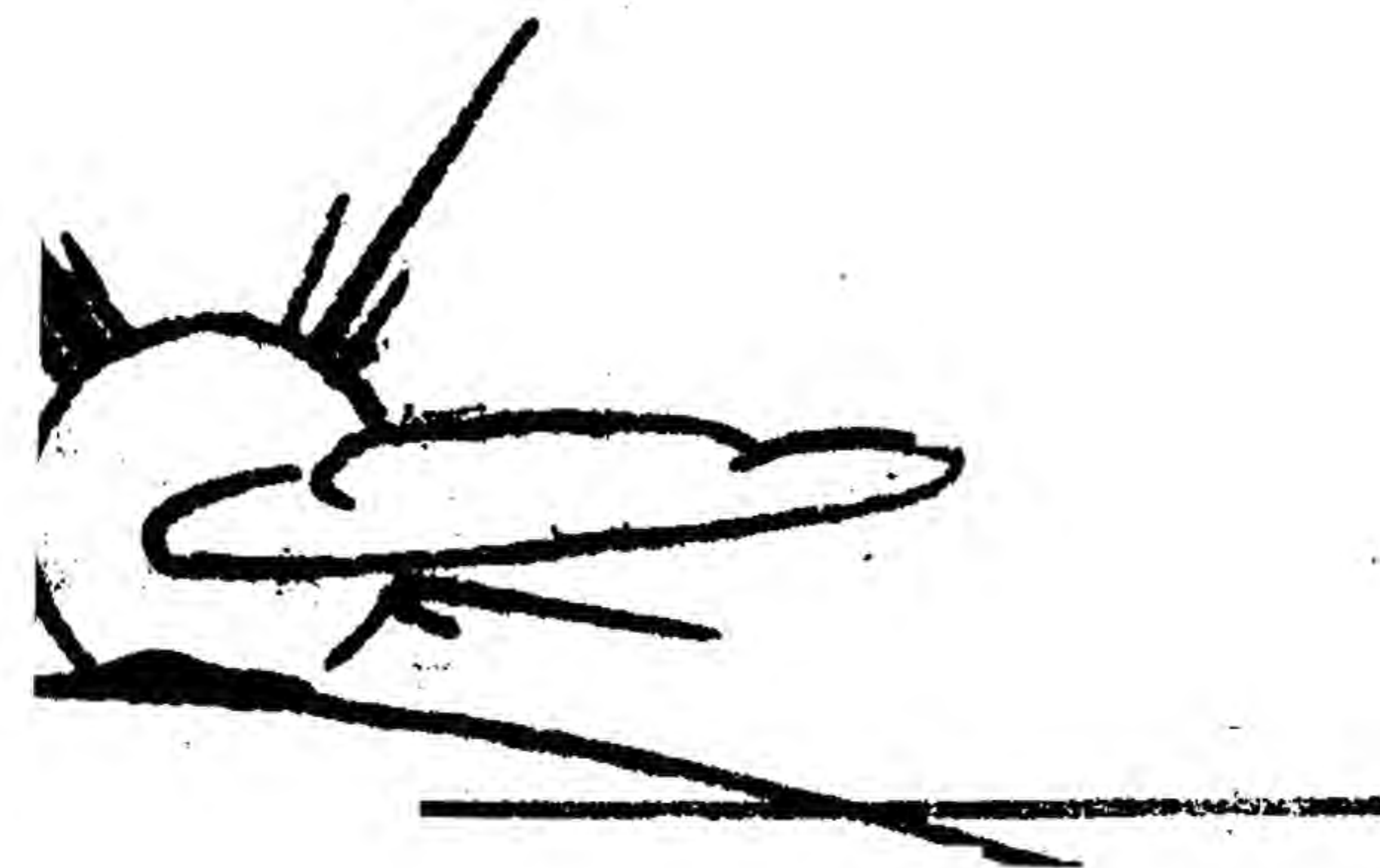
Усуль,
ИЛИФ!

Азернешр

С Байрам
Салимов

РАГЪ, ИЛИФА!

(ШИИРАР)

АЗЕРБАЙЖАНДИН
ГОСУДАРСТВОДИН ИЗДАТЕЛЬСТВО
Баку — 1964

Байрам Салимов 1929-йисуз Къусар райондин Стур-рин хуьре дидедиз хъана. Ада сифте Бакуда, ахпани Алма-Атада, Махачкалада клелна. Са шумуд йисуз армияда ва органра офицервиле ківалахна. 1958-йисалай инихъ журналиствиле ківалахзава.

Сифте шиир 1949-йисуз акъатна. Гъа вахтундилай инихъ шаирдин «Женгинин рекъера», «Лувар» тіварар алай ктабар чап хъанва. Ада Коста Хетагурован, Самед Вургъунан, Расул Гъамзатован ва маса шаиррин ши-ирар лезги члалаз элкьуьрнава.

Шаирдин хъсан эсерар мектебрин клелдай ктабра гъатнава.

Байрам Салимов

КҮНӘШ, ГОНАҒЫМ ОЛ!

Ше'рләр

(лэзки дилиндә)

Редактору *К. Кәләмҗарли*. Рәссамы *М. Чәләбов*.

Бәдин редактору *М. Гулијев*. Техники редактору *С. Әһмәдов*.

Корректору *Б. Абдуллајев*.

Јығылмаға верилмиш 17/ХІІ-1963-чү ил. Чапа имзаланмыш 24/ІІІ-1964-чү ил.
ФГ 05687. Карыз форматы 70×108^{1/32}. Физики чап вәрәги 1,5. Шәрти ч. в. 2,05.
Учот нәшр. вәрәги 1,2. Сифариш № 575. Тиражы 1000. Гиймәти 6 гәп.

Азәрбајҗан Девләт Нәшријаты, Бақы, Нүсү Начыјев күчәси, № 4.

Азәрбајҗан ССР Назирләр Совети Девләт Мәтбуат Комитәсинин
„Гызыл Шәрг“ мәтбәәси, Бақы, Нәзи Асланов күчәси, № 80.

РАГЪ, ИЛИФА!

Чи дидедиз рагъ ақунач,
Ракъинизни диде чи.
Тахсиркар тир, белки, рақлар,
Дақлар тахъай дехме чи.

Къве гъава я къе чи ківалер,
Рақларар къван-дақларар,
Чидач ківалин рақларризни
Вуч зат! яда дақларар.

Рагъ, илифа, гъахъ чи ківализ
Ваз клан хъайи берета.
Экв клан я гъар са лезгидиз
Кцларани Куьреда.

Илифа рагъ!..

Вахъ галаз мад
Варцар, гъетер атурай.
Космонавтар илифзавай
Цав хъиз чи ківал ақурай.

ЗУН ЗИ ХУЪРУЪЗ ХЪФИЗВА

Зун Стлуриз хъфизва цлуд йисалай,
Цлудра, белки батлул я зун хуъре зи,
Пелер гьалчлай бубайризни дидейриз.
Къил хкажна за вуч лугьун хуъре зи.

Хъаначни ваз къадир, цавар хкажиз
И яйлахар гегьенш авур рагарин?
Хъаначни ваз къадир, марф къваз Тлакларихъ,
Литин кланик авур ширин ахварин.

Алуднани риклелай рагъ къваларлай
Цлудгъуън хъана гьахьдай бере клвалериз
Къуркъушум хъиз клеви къванцин сувара
Фейи йикъар, юкъварар къаз, къуълериз.

Кланзамачни, экуън бере чигедай
Жигъирар таз галтугдайла къуърерихъ.
Ви дустуниз са наши кар авуртла
Шарвилидин гуж жедай вахт гьилерихъ.

Фенани ви риклелай, буз рамагар,
Хуъз къузада, тарс къачур вахт гарарвай.
Ви векъивал, милаймвал, инсанвал
Къакъудна на Алядашдин харарвай.

Кузмачни вун сифте ви вил галукъай
Клани ярдихъ — Къизхануман киферихъ.
Селибурдал лезги рушаз акурай
Лугьуз на гьил гелягъай вахт циферихъ.

Вучиз катна чуьнгуър туна хкунихъ,
Буна цайи цуьквер амаз къапуна?..
— Зи хайи хуър, багъишламиш ая заз,
Кана зи рикл цлуд йисуз вун такуна.

Зун фенвай вун машгъур ийиз виринра:
Рагарилай къалуриз вун шегъер хъиз.
Вакай члалар экъечлна зи хурудай,
Къванер падна экъечлавай цуьквер хъиз!

ВАЦІ

Заз чидач ви тарих, ви яш, гележег,
Чидач мурад вуч ятІа ви эсилдай.
Ацукьун женг, кьарагьун женг, рахун женг.
ТахьайтІа вун яни женгчи несилдай?

На дереяр сад муькуьдак какадриз
Рехь авачир чкайрай рехь аквада,
Дагьлар хьтин кьванерни кваз аладриз
Вун вилик пад кьурла цел хьиз дакІвада.

Какахьда вун фена гьуьлуьн лепейрик
ТІурфан хура кьуна кьекьвез датІана...
Вун ухшар я чи несилдин жергейриз,
Гьалибвилихь фидай магьлуб тахьана.

ЖЕНГ

Кьилер кІвачел кьвазнава ччан алай хьиз,
Абурал ччан гьайи жегьил хьуьреза.
Ник ацІанва, адахь кьушун галай хьиз,
Кьилерал гьил вигьиз кьимиш текьвезва.
Амма кьвалав руша гадад кьастунай
Гьайиф текьвез кьилерин ччан кьачузва.
Иви физвач...
Физ-физ ракьун курчунай
Авахьзавай кьуьлуьв машин ацІузва.

СИФТЕ СЕФЕР

Апрель... Цавай ракъини нур къалуриз,
Ифирзавай асфалът Бакуд ччилера.
Гъа и члавуз Чукоткада фур-фуриз
Чайгъунди хам накъвар гъизва вилерал.

Рагъ аклизва, шегьер къазва серинри,
Гъуьлуьн лепед шагъвар пеле акъазва.
Бульварда ял ягъизва архайинри,
Абурун шад вилерай бахт аквазва.

Эверзава заз лепейри гъуьлерлай,
Зи бахт чпив гва — лугъуз — зун къекъвезвай.
Рехъ гузва зи пароходдиз къуьнерлай
А лепейри къерех гатаз элхкъвезвай.

Эхиримжи кам вигъена гурарлай
За гъил-гъиляй акъудна зи Фатмадин
Ам килигиз амай заз гъа къуларлай,
Гелер алай дашкуьмуьрдин, нафтадин,

Лепейрилай-лепейралди еришна
Къекъечизавай зун шегьердин эквервай.
Пилоткадихъ клелен бармак дегишна,
Гъуьлуьн къизгъин тлурфан такур, гъекъ такур,
А лепейрин аваз, яргъал рехъ такур.

ШАИР ВАЦИ

Лезги хуьрер ахваралла, —
Самур ксузвач.
«Зун галатна яргъи юкъуз». —
Ада лугъузвач.
Тлуб къекъуьриз клуь-цуруда
Даим дереда
Гагъ аквада ам Къубада
Гагъни Куьреда.
Эквер хъана колхозчидин
Кивалин юкъвалла.
Ичер хъана Паласада
Ттарцин куквалла.
Мулдин цуьквер хъана алклиз
Гуьзелдин хурал,
Ашукъ хъанвай къве жегъилдиз
Туьклуьрзава члал.
Ксузвач гъич зи Къулан вац!
Йифиз дереда.
Шиир тамам тахъай шаир
Жедай жуьреда.
Гъар са сегьер ада сифте
Уятмишзава.
Лезги кивалин, хуьруьн суьрет
Яратмишзава.

РИКІ ВА ЗУН

Къанни кьве яш вилик хкиз виринра
Къекъвезва мад зи рикі рази тушиз зал.
Гъахъзава физ океанрин деринра,
Къазва ада пароходрин штурвал.

Нянрихъни кьуьлериз физ гъазур я,
Гъазур я ам рушаризни килигиз.
Яхцлур йис я, рикіив гвайди вуч зур я,
Къад йисалай вичин къастар виликиз?

«Жегьилдаз хас хесетар мус хкатда,
Мус секинвал къабулда на», — лагъайла,
Зун гадарна зи рикі хурай акъатда,
«Ккуьз герек я ви секинвал?» — гъарайна.

Акъатна ам фида лув гуз цавариз,
Гъулдан лигим ийиз фида Кефердиз.
Хам ччилерал, тефиз секин ахвариз,
Баябанлух чуьл элкъуьрда шегьердиз...

Муьтлуьгъ жеда эхирни зи рикіиз зун,
Жегьилвилихъ элкъуьрзавай датлана...
Эхъ, гъахътин рикі, хъаначиртла, рекъиз зун
Фидачир зи, клусни кичле тахъана!

ЛЕЗГИСТАНДИН ЧЧИЛ ТИРВАЛ.

Гъар са хуьре Лезгистандин ччилерал
Са сур жеда игит касдин хатурдай.
Камаллу гаф атай члавуз мецерал,
Эмин, лугъуз а гаф гъадахъ галклурда...

Куьревиди лугъуда хъи, Эмин чи
Хуьре хана, чидайбурни авалда, —
Тиралда ам марифатдин бичинчи...
Къвед-пуд дерин хкетни мад акалда.

Ахцегъвиди лугъуда хъи баядар
Яратмишна ада вичин гъилерив,
Эцигдайла Гетин клунтлал ада твар
Акурди я са виш касдиз вилерив.

Къубавиди лугъуда хъи, Етим вич
Хъайиди я Цийи хуьре, Гъалада.
Акурди я Эмин хътин итим вич
Стіурани, Хъилани, Даш-къалада...

Цилингви кис жезва... Амма атана: —
«Туш — лугъузвач ада, — Эмин хуьряй куь. —
Халкъдин Члехи Етим хуьзвай датлана,
Зи стхаяр, клвалер къени хъурай куь!...»

Гьалал накъв я, хуьруьн накъв я Етимдиз...
Сур падна ам хкаж жезва мецерал.
Гьар са хуьре Эмин хьтин итимдиз
Накввар, рагар акъвазвава метлерал...

Лезгистандин ччилер тирвал гуьнейрал
Са сур жеда игит касдин хатурдай.
Гьар гьамиша жемьтди гьебейрал
Къизилгуьллер гьиз а сурал актурда!

КУТАР ХЪАЙИ РУШ

Къарасудал фидай члавуз.
Зи рикI тларай са кар хъана:
Буна са вил яна заз, руш,
Гъилихъ галай кутар хана.

Нагъв атана вилерал ви,
Садлагъана икI хъайила.
Бес вучиз на кьежирначир
Ви вилер зи рикI хайила?

Гила вучиз шехъзава вун,
Сифте фикир ганачирни?
Буна хайи зи члехи рикI
Кутар къванни хъаначирни?

Куг зи ишигъ! Къвазрай бахтар учирда,
Хъаначиртла гъам, заз бахт чир жедачир..
Куг зи ишигъ! Вун заз багъа тучиртла,
Ви къилив зун икi минетиз къведачир.

КУГ ЗИ ИШИГЪ!

Куг зи ишигъ! Эсер тахъуй риклериз,
Зи вилерал нагъв атай са сеферда.
Куг зи ишигъ! Ччир хъуй ччилез, гъуьлериз,
Хъанатла захъ къанажагъ гъи тегьерда.

Акурай зи дидед атлай гамарни,
Стуррин твар Урусатда хкажна.
Чехи вахни, члугваз зиллет-азарни
Етим хвейи, хъана эсил буба хъиз

Акурай зи бубадин тек сурни кваз,
Заз такуна къейи, рекъин къвалаллай.
Акурай зи пад хайи тлур, курни кваз,
Кесиб куьгъне квални, къецил рагаллай.

Къуй чир хъурай гъелек хъайи стхаяр,
Ишигъ, вун куз алахъайла рагарал.
Къуй чир хъурай зи хуьруьнбур-архаяр
Хкахъай, гел туна хайи накъварал.

Куг зи ишигъ! Садрани гъич акъвазмир,
Экв хъанва къе ччилел стха, буба зи.
Эй, гъаваяр, герек тушиз акажмир,
Къуй нурлу яз хъурай Куьре, Къуба зи.

ВИКІЕГЪБУР...

Къил гана рикі хуьдайбур,
Къуьл цана цуькІ гуьдайбур
Жеда...

Уьмуьрда жеда...
За къил гана рикі хуьдач,
За къуьл цана цуькІ гуьдач.

Къилни рикІни
Санал хуьдай хвейитІа.

Санал гудай,
Эгер лазим хъайитІа,
Къуьл цайнай къуьл гуьдай,

ЦуькІ ваъ,
ГвейитІа,
Инсанар заз кІанда,

КІанда уьмуьрда:

НикІе,
Векъе,
Рекъе

Ва я гъвечІи рикІе зи.

КИЛИГНА ТУХ ТАХЪАНА

Зун мад сефер зи КцІариз хтайла,
Кам вигъена дуьз куьчейра гъахъайла
АкІ хъана заз сифте'аңа авай хъиз,
Зун КцІарив, КцІарни зав рахай хъиз...
Зи вилериз акуна хъвер пелевай,
Вичин бахтни вичин къисмет гъилевай
Лезги рушан кифер къугъваз далудал,
«Залай вилер, залай вилер алуда!» —
Лугъуз ада зи вилерни къакъудна,
Гъана зи рикІ вичин рикІив агудна.
Гъалтна зал ам харманрални ратІарал,
Чулав кифер къуна вичин юрфарал,
Зал ам гъалтна мектебдани фермада,
Са бязибур феи чІавуз ахварал.
Зал ам гъалтна къекъвез вацІун къерехра,
Бахтунихъ ваъ, шагънабат гуз ччилериз,
Вили-вилик физ агакъиз ятарив,
Мажал тагуз вичин назик гъилериз
Гъалтна эхир зал ам ялгъуз багълара...
АкІ хъана заз, зи гуьгъуьна КцІара
А гуьзел руш къекъвезвайди датІана,
Яр акуна, килигна, тух тахъана.

КЪУСАР, ЧЧАН КЪУСАР

Къусар, ччан Къусар, мегърибан Къусар,
Къвезвани ваз ви балад ван, Къусар?
Аранда, дагъда, гъарибда яргъал
Я зун вал ашукъ са инсан, Къусар!

Къусар, ччан Къусар, мегърибан Къусар,
Зи намус Къусар, зи виждан Къусар!

Векъи гарарив чуъхуъз на хвейи
Рухвайрин намус Шагъ-дагъ къван я ви.
На члехи авур, лугъуз манияр,
Рушар азад я ва клубан я ви.

Зегъмет клан я ви рухвайриз вири,
Рушаризни ви кланда аферин.
Къугъвазва нек зарб вацлара фири, —
Девлет багълара, дагъарра дерин.

Цава гъетер къван — гъайванрин нехир,
Яйлахар къацу, жейранар хару.
Са къил Хазар гъуъл, са къилни Шалбуз,
Винел кузва ви лезги рагъ яру.

Накъни, къени ва гележегдани
Къусар лезгийрин Къусар я члехи,
Гъар са къван, жигъир, къарасу, тепе.
Шагъид я лезги дидейрин рехи.

Къусар, ччан Къусар, мегърибан Къусар,
Къвезвани ваз ви балад ван, Къусар?
Вун патал зи ччан серф тавуртла за,
Къакъатрай завай ширин ччан, Къусар.

Къусар, ччан Къусар, мегърибан Къусар,
Зи намус Къусар, зи виждан, Къусар!

ЛИЭН

Вуч я, диде, гуьрцелдаллай лиэн чи,
Ам чи ківалин девлет яни, бахт яни,
Я тахьайтга яни ківалин берекат,
Им берекат лиэндив гвай вахт яни?

Вуч я, буба, гуьрцелдаллай лиэн чи,
Накьан йикъан, къенин йикъан экв яни,
Я тахьайтга хуьзвай ківачик гадарна
Ви уьмуьрда рикле хъайи тлекв яни?

Вуч я, зи вах, гуьрцелдаллай лиэн чи,
Яргъал рехъ ян, мукъвал рехъ ян, жигъир ян,
Я тахьайтга, ваз жегъил яз амазмай,
Фена тахтай ви ярдикай фикир ян?

Вуч я, стха, гуьрцелдаллай лиэн чи,
Ачухвал ян, мичливал ян, рехивал?
Сада이니 гаф акъатзавач... Алуькьрай,
Белки я жал ам чи ківалин члехивал!

ВИЛЕР

Ви вилери зун недай хъиз жеда заз,
Целхем ківяхъиз килигайла яргъалай.
Амма геж хъиз мад ви гъайиф къведа заз,
Килиг тавур зи вилериз мукъвалай.

Агат къвалав лугъуз хъанач мецивай,
Вун гъавурда акъун тавун дуьз яни?
Ви вилери авунва зун рекъивай,
Зи вилер ваз акун тавун дуьз яни? -

ТЕК СА МАНИ ЛАГЪАНАЧ НА

На манияр лагъанай, руш,
Куьредикай, Кцларикай.
Са мани тир ватан патал
Ччан эцигай ксарикай.

Са мани тир-Селибурдиз
Рушар фидай цуьквер атлуз
Сад-гъил гъуьргъуь тавурдакай,
Халичадал гъетер атлуз.

Са мани тир-сифте ярдиз
Темен гайи гададикай.
Сад-рушакай, вич къурбандна
Яр хкудай хатадикай.

Тек са мани лагъанач на —
Цийи кыляй жегъил жедай.
Бурушрални рехи кылел
Жегъил ксар пехил жедай.

ЦУЬК

За цуьк данай вун патал зи бахчада.
Адав вун клур гуз, зун яд гуз эгечина.
А цуьк гатуз вун захъ галаз экъечина,
Амма хъуьтлуьз вун галачиз экъечина.

ИМ ЗИ ДЕВЛЕТ Я

Жакъжакъзава кьве мертеба квалери, —

Им зи девлет я.

Рагъул шикил дегишзава хуърери, —

Им зи девлет я.

Фитинзава талайри фид шекер хьиз, —

Им зи девлет я.

Экъис жезва кьуьлуьн кьилер рипер хьиз. —

Им зи девлет я.

Трактордиз гуж физва, кланчи клевета, —

Им зи девлет я.

Рекьеллай раг бульдозердин сивева, —

Им зи девлет я.

Чиргъ чиклизва, руг клева тваз куьчейра, —

Им зи девлет я.

Марфни, живни тваз алахъда уьлчмейра, —

Им зи девлет я.

Кьецил рагни, кьацу тлуьни, дагъларни, —

Им зи девлет я.

Инсафдач за хайи ччилииз са чларни, —

Им зи девлет я.

ГЫНАЛ КЪВАН Я ЛЕЗГИ ЧІАЛ

Гынал къван я лезги чіал? —

Лугъуз суал ганай заз.

Къилиз виниз хкажна

Кіаш вигъей хьиз хъанай заз.

Адаз гъарам ийиз клан

Хъанай дидед гайи нек.

Лезги ччилиин накьвадин

Намус-виждан хъайи нек.

Къахкъудиз клан хъанай заз.

Адаллай лезги тварни.

Лезги ччилиин хуруда

Авур ширин ахварни.

Сифте ширин лайлайни

Адан япухъ галукъай.

Чуьнгуьрни кваз-ядигар,

Бубадила амукуай.

Куьз лагъайтла, маса чіал

Ччин тийир, зи танишди

Тир а суал гайиди, —

Дидед хайи члавалай

Рекьидалди виринра

Лезги чіал гваз хъайиди!

ЯР СИНЕМИШЗАВА

Хъелна фена, фена риклиз эсерна,
Яраб ам мад хкведатла?
Къвазиз хъанач, гуьгъуьналлаз за эверна,
Фей рекъелай элкъведатла?

Ахгакънач зун, эгер къулухъ хкведи,
Ам зун кIандай инсан я.
ТуштIа эгер, къурай рекъер муьрхъведи,
Тахтунни лап хъсан я.

ЗИ ДЕВИРДИН КЪУЪЗУЪДИ

ЦIвелер рехи хъана къе зи атана,
Зун къуъзуъд хъиз аквазва.
Биришарни ала пелел чкIана,
Зун къуъзуъд хъиз аквазва.

Амма жегъил артист я, рикI ргазвай,
Ни лугъуда къуъзуъ я зун,
Къуъзуъ касдин ролда тек-бир къугъвазвай,
Ни лугъуда къуъзуъ я зун?

ДАГЪЛАР, ДАГЪЛАР...

Куьне гана заз азабар,
Азабдик таб гуй лугьуз.
Къаю кана зи пел, япар
Беден лигим хьуй лугьуз.

Куьне кана гатуз зи хам,
Къабарарна гьилерал.
Женгина тлар тахьуй лугьуз,
Кьел алахна хирерал.

Чир хьана заз цлуь-цуруди,
Мурк хьиз къайи вацларай...
Авудна зун аялзамаз
Куьне, дагълар, ахварай...

Векъини я, милайимни
Къилихар зи инсандин,
Эгер къиникъ герек ятла
Лугьузва за виждандив:

Рекъиз кланда куь хурал заз
Къез мад къуват гун патал.
Гьар гатфариз эхкъеч! хьийиз:
Чубандин цуьк хьун патал.

СА КІАМУН КЪВЕ КЪЕРЕХ КЪУНА...

Са кІамун къве къерех къунва рамкади
Къекъвей рекьер икрагъ авур машиндин.
Адалай кам вигьей чІавуз къегьялри
Мягькем жезва ам тахьай хьиз яшинда.

Рази я ам вичин ихьтин къисметдал,
Къез физвай къван гьеле икрагъ тахьанвай,
Мад дагълара жигьир патал инсанриз
КІамалай муьгъ ийиз герек атанвай.

Гьеле адахъ уьмуьр гзаф амазма,
Амма яргъаз хьфизмач ам юзана...
Шегьре рекьяй чукурзавай машинар
Аквас шад я муьгъ хьанвай ракъ датІана.

АЗИЗ АЛИ МУАЛИМ...

Зун хайи хуър Стіур хъана,
Тарсар гайбур дагъарар.
Абур галаз сагъарна за
Зи гъамни дерт, азарар.

Амма са кас эвез хъанач
Абурув завай хуъре зи.
Ам аклана намусда зи,
Рикле, хура, виле зи.

Сифте гъарфар чирай чіавуз
Ада ширин нек гана.
А некледихъ галаз санал
Виждан гана, экв гана.

Туширтла зун адан патав
Телебе хъиз жедачир.
Ам зи къилив, хцин къилив,
Къведай жуъре къведачир.

КІАНИДИ

Руш бахтсузди хъайи чіавуз
Ашукъ жедач лугъудай.
Бес вучиз заз ихътин бахтсуз
Руш клан хъана Бакудай.

Вучиз ахвар атлана зи,
Гатун куъруъ йифера.
Вучиз къарай атлана зи,
Ашукъ хъана киферал.

Вучиз рикіи ялзава зун
Баку галай тередихъ.
Агъзур касди гъялзава зун,
(И кар тирни герекди?)

«30 йис яшар хъанвай,
Руш клан жедай вахт яни,
Керем кайи гару канвай,
Бес иданди гъахъ яни?»

Яб гайила дуъз гафар я,
Гъахълубур я рахунар,
Закай абурун риклер тлар я,
Хуш ятлани акунар.

Эгер зун клан туширтіа гьич,
Абур бейкеф жедачир,
Гьар юкьуз зи патав, заз чиз,
Кьил агьузна кьведачир.

Гьавурдава гьалатідин зун,
Амма кьекьечі жезвач гьич,
Четин кар я икІ руш клан хьун,
Саклан кьарай кьвезвач гьич.

Ялзава зун рикіи гьанихъ,
Рикіиз жаза гуз женни.
Хьайитлани зи ччин кланик,
«Ам кландач» лугьуз женни?

ГЬАКЪИКЪАТДИН КЪИСА

Чулав хьанвай пенжекдик,
Тіекв-тіекв хьанвай элжеккра,
Гагь виш галаз, гагь текдиз,
Гьилел-кІвачел кьабарна,
Кьекьвенач ам аптекра.

Гару перем кьазуниз,
Кьаю падиз плузарар,
Чіиб-чіиб цлар алцумиз,
Чіехи ийиз дарамат,
Хана ширин ахварар.

«Уф» — нач фу геж хьайила,
Мани тІуьна фан патал.
Хатадай ціиб хайила,
Цин патал рагь, варз хьвана,
Алахьнач тек ччан патал.

Хкажна кьве дарамат,
Яд, газ... вири кьеневай.
«Куьн сагьрай, зун саламат!» —
Лагьана ам феналда,
«Ваз баркалла» — хуьремаз.

Ракъинивай къакъудна мад
Къуват, мани, диривал,
Лапаткадин векъи ттум гваз
Физва жегъил къве инжинер
Къвалахдал, накъ фейивал.

ЧИ МУКЪВАБУР, ТАНИШБУР

Къвал секин я, маятникди
Декъикъаяр атлузва.
Сятинин къве спелни
Са чкадал алклузва.

Къве дуст санал ахваралла,
Гъилерални къабарар.
Дагъларикай, рагарикай
Аквазва мад ахварар.

Сад лагъана будилникдин
Ван япара гъатзава.
Ахварарни, секинвални
Будилникди къатлава.

Чулав къве дуст, къумрал къве дуст
Вилер михъиз экъечина,
Мурк хъиз къайи къарасудик,
Къецил хъана, экечина.

Беденрихъ рагъ гелягъ хъана,
Яру нур гуз вилериз,
Ивидин сел кужум хъана
Къабар алай гъилериз.

ВИРИ ЗИ ЧЧИЛ...

Зун хайи хуър Стур хъана,
Чехивурбур дагъарар.
Рагари заз сабур гана,
Вацларини ахварар.

Гарари мег эвягъна зи,
Къай юрфара къекъвена.
Туна агъуз Базар-дуъзуъ,
Зун Шагъ-дагъдал куьклевена.

А пад Ширван, яд уьлкве туш,
Гъамани зи ватан я.
Каспий хъиз заз Мугъан я хуш,
Самур хъиз заз Куър клан я.

Гуържуйстандин ципицрикай
Манидив ван гутуна.
Гуьзеларни, авачир тай,
Алазанда акуна...

Гарари зи эвягъна мег,
Зун Кавказда къекъвена.
Вири ччилини баркаллу экв
Зи вижданда куьклевена.

УСТІАР

Никай шиир кхъизва за,
Стха туш ам, буба туш.
Акунарни авач маса,
Ам са артух зурба туш.

Къван къванцихъиз, цал цлахъиз
Алахънавай инсан я.
Адаз гъар са кклал, рагъ хъиз,
Азиз я ва масан я.

Адан кивачик асклан жезва
Шаз эцигай маканар.
Хуър къвердавай къакъан жезва,
Гумрагъ жезва инсанар.

А касдин твар суфрадалла
Хъсанбурун арада.
Гъилевайди кутла, малла, —
Инжинер хъиз аквада.

Ам стха туш, буба туш чи,
Гъагъабур хъиз масан я.
Хуьр хкажиз жизви-жизви,
Ам хуьрелай къакъан я.

*
* *

Кцлар... Кцлар... Хайи муг,
Заз кьєбни мес хьайи муг!
А мукай зун экъечіна
Сифте лекърез килигна,
За а мука сифтедай
Жуваз намус илигна,
Хана экуьн ахварни,
Къаяризни таб гана,
Дуьз гафуниз-туширдаз
Дикъет гана, яб гана.
Чир тахъана садрани
Вуч заті ятла бизар хьун...
Кіанда заз зи рикликай
Къє Кцларин куьчеда,
Эгер лазим къвезватла,
Ччил ціалцламдай клусар хьун.

ЯР РИКІЕВАЗ...

Жигъирдал цуьк экъечізава, —
Ашкъидин къуват.
Чиж цуькведив эгечізава
Бул вирт ийиз ківаті.

Чубан физва а рекъелай,
А цуьк къатлузва.
Ам вил галай, ам рикі алай
Ярдиз атлузвай.

АлкІурзава цуьк хурудал,
Хур жезва яру...
Гъайиф, а цуьк гьалтнач рушал:
Тухузва гару.

ШИРИН ЖАВАБ

За зи ярдив цуькверин клунчи вугана,
Гуьгъуьналлаз хъуьрез-хъуьрез лагъана:
— Гъим хъсан я: зун яни, я цуьквер зи?
Лагъ ачухдиз, минет хъуй ваз, Шекер зи!

Шекер кисна: «Зарафатмир масанди,
Къурбанд я лап зи ччанни кваз рекъе ви.
Вуна гъайи цуьквер пака къурада,
Къурадач гъич вун цуьк хъана рикле зи!»

БАГЪАДИ

Зун ялгъуз я,
Гуьзлемишиз фикирзава,
Фикирзава вакай за:
Яраб атун тавуртга,
Вучда?.. вучда?..
Декъикъаяр сятериз
Элкъвезва са-сад.
Къуркъушумдиз элкъвезва
Легъзе вун тахъай.
Къвез акурла
Гъар къаралту
Вун хъиз жезва заз.
Чабалмиш жез хур гатазва
Рикли къеняй зи.
Экъреб вичин чкадив
Агакъна къвез-къвез.
Вун авач,
Са затни авач,
Авач куьчейра эквер.
Авач къецел гатфар,
Авач цава гъетер,
Авач цавун юкъвал варз.
Вун авач, яр, —
Зунни авач!

ЛЕЗГИ РУШ

Шагь-дагъдилай къарагъна гар
Аруш жеда кифера ви.
Ракъини экв сегьер-сегьер
Твада чулав вилера ви.

Къацу векъел чиг аламаз
Вун чуъллера акваз жеда.
Шагнабатдиз хъана ухшар
Самурдин цив рахаз жеда.

На гамунал атлуда рагъ,
Таж авуна цуькверикай.
Члугвада гъа ракъин къвалав
Ярдин суьрет гъетерикай.

Дагъви руш зи дамах я вун,
Къубадани, Куьредани.
Ни гъидан рикI къакъуддатIа,
Гъуьжет ийиз ша къведани.

*
* *

Зи сад лагъай дустуни заз
Лугъуда икI кхьимир.
КхьизватIа заланз кхьихъ,
Икъван яргъи ийимир.

Зи къвед лагъай дустуни заз
Лугъуда икI кхьимир.
КхьизватIа ачух кхьихъ,
Икъван куьруь ийимир.

Зи луд лагъай дустунини
Лугъуда икI кхьимир.
КхьизватIа, чIалара цIай
Тваз, чи къил тIар ийимир...

Вири тамам ийизва за,
ТуькIуьр хьийиз гъалатIар,
Эвел чирна кIелдайдахъ заз
Вуч тапшуругъ аватIа.

ЖЕЙРАН

Вун кършидлай къвез акурла
За ваз салам гана, жейран.
Салам кьур ви мез акурла
Зун вал гьейран хъана, жейран.

Ваз минет хьуй сир ахъая,
Къисмет хьуй лагъ, тлалаб ая,
Твах на жуваз къула цлая
Зи рикликай хана, жейран.

Мад акъвазмир, гаф це на ви,
Къуй муьгьубат хьурай клеви.
Гежайтла зи рикле иви
Лахта жеди къана, жейран.

Буна маса фикир мийир,
Заз герек туш хийир-шийир.
Вун галачиз фидай уьмуьр
Алахъна фий кана, жейран.

Вун цуьк жеди, зунни билбил,
Цуькведивай тух тежер вил.
Уьмуьр мад гьич хъжеч сефил,
Къве рикі санал хъана, жейран.

КУЪН ГЕЖ-ГЕЖ КЪВЕМИР

Гь. Жамидиназ бахшзава

Ингье зи ківал, хзан зи,
Ягъалмиш жемир,
Гьални я лап хъсан зи,
Куьн геж-геж къвемир.

Мугьман тахъай ківалера
Берекат жедач.
Адал телкъвей ківачера
Гьерекат жедач.

Мугьман ківалин абур я, —
Цлар, чулар я.
Мугьман атун хатур я —
Ам зи лувар я.

Къуй хьурай захъ мугьманар,
Са виш, кьве вишни.
Эгер ятла зи ківал дар,
Рикі гегьенш я зи.

КЦИАРА КЪЕ МЕХЪЕР АВА

Кциара къе мехъер ава,
Пад жезва далдам.
Са пата руш ацукънава,
Са патани ччам.

Куьчедин къве къил атана,
Ргазва куьче.
Таратрикай раснавайди
Яни и уьлкве?

Тамадади къайда ттунва,
Стуррин тегъер —
Са къуьл тавур кас тамукърай,
Киват1 хьурай шегъер.

Хьиткъинзава къве зуьрнени,
Пад жезва далдам.
Нубат хьанва... Эхир чамраз
Ягъизва макъам.

Амма са кас къарагъзава
Къвед лагъай сефер.
Штраф! Виклегъ тамадади
Ацурзава жем...
Акатзава а жегъилдин
Кивачерик мад звер.

ЧИНАР

Гъвеч1и бере... аял вахтар
Элкъвей рекъер, жигъирар,
Хуьруьн къилел чинардин ттар, --
Яргъал-мукъвал фикирар.

Вири рик1ел хкведа зи,
Уьмуьрда зун къекъведа.
Гагъ-гагъ жувахъ аялдив хьиз
Цийи къиляй гелкъведа.

Фида дагъдиз, алатда зун,
Циф атана рекъелай,
Элкъведа зун, рагар атлуз,
Вад-ц1уд сефер хуьрелай.

Са арадлай цифедикай
Чинардин клук1 хкеч1да.
Хуьр галай пад чир хъхъана,
Зун мад хуьруьв эхгеч1да.

КЪИЛЕР

Рагъ, илифа	3
Зун зи хуъруъз хъфизва	4
ВацI	6
Женг	7
Сифте сефер	8
Шаир вацI	9
РикI ва зун	10
Лезгистандин ччил тирвал	11
Кутар хъайи руш	13
Куг зи ишигъ	14
ВикIегъбур	16
Килигна тух тахъана	17
Къусар, ччан Къусар	18
Лиэн	20
Вилер	21
Тек са мани лагъанач на	22
Цуьк	23
Им зи девлет я	24
Гъинал къван я лезги чIал	25
Яр синемишзава	26
Зи девирдин къуъзуъди	27
Дагълар, дагълар	28
Са кIамун къве къерех къуна	29
Азиз Али муалим	30
КIаниди	31
Гъакъикъатдин къиса	33
Чи мукъвабур, танишбур	34
Вире зи ччил	36
УстIар	37
КцIар... КцIар	38
Яр рикIеваз	39
Ширин жаваб	40
Багъади	41
Лезги руш	42
Зи сад лагъай...	43
Жейран	44
Куьн геж-геж къвемир	45
КцIара къе мехъер ава	46
Чинар	47